

KŁODA (58) *sb f*

kłod- (10), kłód- (4); kłod- *Strum*; kłod- : kłód- *Mącz* (9 : 1). ◊ kłód. ◊ a *jasne*.

sg N kłoda (14). ◊ *G* kłody (7). ◊ *A* kłodę (11) [*w tym*: -e (1), -a (1)]. ◊ *I* kłodą (5). ◊ *L* kłodzie (3). ◊ *pl N* kłody (2). ◊ *G* kłód (9) [*w tym*: -th (2)]. ◊ *D* kłodóm (1). ◊ *A* kłody (5). ◊ *L* kłodach (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Pień gruby kawał drzewa* (4) : *RejZwierz* 120v; gdy mowić pocznie/ fłowá z vft iemu płyną: potokom onym iárem podobny/ ktorzy gdy ná iarz zbiorą/ płoty łamią/ bydlá/ domy/ kłody/ y łomy/ co fy e náwinie/ precz do morzá z łobą niołá *OrzRozm* Q4; *Strum* E2v; kłodá leży/ á ze pnia przedfię *Nowa rozgá wyroflá KochOdpr* D2.

2. *Wydrżony pień drzewa służący przede wszystkim do przechowywania płynów lub zsypany zboża*; *tina Murm, Cn; dolium, vas Mącz, Cn; amphora, bo(v)a, calpar, corus, culeus, cul(l)eum, cup(p)a, orca Cn* (36) : *Murm* 150; *GliczKsiąż* D4; Iże wina gdy ie często fklody w kłodę przetaczaia kwaśnieia. *KwiatKsiąż* L; *Assula, Szkudełka/ álbo Spund* którym piwo w kłodách záfpunduyá. *Mącz* 18a; *Relevi dolia omnia, Zálzpuntowałem/ Zátknąłem czopy wżiřtkim kłodóm. Mącz* 194d, 22b, 194d, 476a; *Kmieć* gdy z żytem do młyná nábiwřzy kłodę iedzie/ ma zář *Vrřednik* máki doyrzęd *GostGosp* 32, 32, 134, 144; *PaxLiz* D.

kłoda czego (1): *Vas cervisiae, Kłodá/ beczká* piwá. *Mącz* 476a.

W charakterystycznych połączeniach: kłoda nabita, piwa; kłodę nabić; w kłodzie piwo, pogręzać; z kłody w kłodę przetaczać.

a. *Naczynie stanowiące miarę pojemności płynów i produktów przeznaczonych na dłuższe przechowywanie, o różnej objętości na różnych obszarach (około 200 – 400 l.)* (21) : *UstPraw* E; *Mącz* 467c; fá się tak przed prawem nářzym zezwolili, pa^{nv} czelć czynić řpołecznie, fkladaiać fię na piwo, ktore vmyřlili kłodá na przyiazd pana řwego wyřtawiać. *ZapKościę* 1580/11; *Kłody* piwne pomierne w piwnicy bydź máia iednákie: to ielř/ iedny więřtze/ drugie połowicá mnieyřze *GostGosp* 56.

kłoda czego (12): *ZapWar* 1532 nr 2416, 1534 nr 2543, 1537 nr 2494 [3 r.]; ielř pytanie iako drogo ten 1. kłodę fledzi ma řadzić na řrimarku/ á wiele kłód fledzi przidzie za 1/5. *KłosAlg* G3v; *LibMal* 1554/185v [2 r.]; *BielSat* E; *ZapKościę* 1584/51; *BielRozrn* 32.

W połączeniu z liczebnikiem głównym (12): *anym yey tham* wzyal Cthyrzech kłod myasza wolowego solonego *ZapWar* 1532 nr 2416, 1534 nr 2545, 1537 nr 2494 [4 r.], 1549 nr 2657; *KłosAlg* G3v [4 r.]; *LibMal* 1554/1 85v.

W charakterystycznych połączeniach: kłoda łoju (3), *máki, mięsa, miodu, piwa (piwna)* (4), *pomierna, saletry, řledzi* (2); *cechowanie kłód*.

3. *Dyby, rodzaj belki z otworami na ręce lub nogi, w którą zakuwano złoczyńców; także na oznaczenie więzienia*; *cippus BartBydg, Mącz, Cn; vincula (pl) Mącz; codex robustus a. robusteus, numella, robur, soleae lignae, vinculum ligneum Cn* (17) : *ZapMaz III T* 1/156v; *BartBydg* 28; *RejRozpr* D4; *In vinculis esse*, *W ciemnicy być/ álbo w kłodzie/ w pęćie w łáncuchu w yęćtwie w źelezie. Mącz* 497a, 41a, 497a [2 r.].

W połączeniu szeregowym (1): ábowiem to co v innych 1udźi řzkodá/ łáncuch/ kłodá/ řmierć/ to v nas Polakow czeř wřzytko wáży *OrzRozm* Lv.

Zwroty: »do kłody wrzucić, dawać« = *dare in carcerem PolAnt* [szyk zmienny] (1 : 1): przetoż sie nan rozgniewał Alexender y załadził nan niektore lidła y vczyniwłzy go winnym rofkazał mu wśzythki vdy łprzerzezać, [...] á nadto do kłody go zepfi wrzucić kazał *BielŻyw* 106; *BudBib Ier* 29/26.

»w kłodę, do kłody wsadzić« = *in vincula conicere Mącz* (3 : 1): *ForCnR* Bv; *Mącz* 162a; á gdy mu łłowá niepomogły/ w kłodę go władził zá nogi *SkarŻyw* 572, 572 *marg.*

»zamknąć w kłodę; w kłodzie zamkniony« = *stringere ligno Vulg* (1; 1): Chćiałbym widźieć y proch błogofławionych onych nog/ ktore były w drzewiáney kłodzie zámknione *ReszList* 182; *WujNT Act* 16/24.

Szeregi: »kij albo kłoda« (1): *Cippus*, [...] kij álbo kłodá w którą złoczince ładzáyá *Mącz* 54b.

»kłoda i lisica« (1): ábyście byli vrzędnikámi (w) domu Iehowy/ nád káżdym mężem łzalonym prorokuiącym/ ábyś dawał tákiego/ do kłody, y do lišice [*ut des eum in carcerem et in nervum*]. *BudBib Ier* 29/26.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (1) : Bo to nie nowiná w káżdym ięzyku/ iednym łłowem názywáć kilká rzeczy/ iáko piłá/ kłodá/ broná/ nie iednę rzecz znáczy. *WujNT przedm* 22.

Synonimy: 1. *kloc, pień*; 3. *bylina, ciemnica, dyba, grzymka, jęctwo, kabat, kaźń, kij, kłozá, kuna, lisica, posłuszeństwo, sadzawka, straż, taras, twierdza, wieża, więzienie, wilk.*

Cf **KŁODZINA**